

Crisis Theologica

In Qva Selectiores, Et Aciores hujus, et elapsi sæculi controversiæ,
subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Crisis Theologica - In Qva Selectiores, Et Aciores hujus, et elapsi sæculi
controversiæ, subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Casnedi, Carlo Antonio

Ulyssipone, 1712

Sectio Septima. Aliquæ illationes.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84796](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84796)

non legem; & distinguo consequens: ratio probabilis ut sic non est regula, concedo; talis ratio probabilis, nego consequentiam.

N. 266. Ad 4. probat. patet tum ex modo, tum ex alibi dictis; dixi enim esse evidenter falsum, quod quilibet probabilior magis se habeat ad verum; alias cum utraque contradictoria sit probabilior, una uni, altera alteri, utraque magis se haberet ad verum. Licet ergo minus probabilis comparative ad probabiliorem appareat minus vera, & magis falsa, non ideo est minus vera, & magis falsa. Rursus licet minus probabilis respectivè ad probabiliorem appareat minus vera, & magis falsa, attamen comparative ad suum objectum, & considerata ut est in se, magis se habet ad verum, quam ad falsum; immò ad falsum nullo modo se habet; nam quod affirmat, aut negat, negat, aut affirmat, quia putat verum, & oppositum, quod est probabilius, putat falsum.

N. 267. Ad 5. dico, quod paritas horologii, ut sæpe dixi, non sit ad rem; arguens enim supponit, quod sicut motus solis, ut est in se, est regula, cui horologium, ut sit physicè rectum, conformari debet; ita à pari lex Dei, ut est in se, sit regula, cui iudicium, ut sit rectum, conformari debet; hoc autem est falsum. Addo 1. quod motus solis est patens, adeoque error horologii est evidens; non ita lex Dei dubia est patens, nec error opinionis in rebus incertis est evidens. Addo 2. quod licet arguens bene dicat, quod qui eligeret horologium aequè indifferens, ut ostenderet, ac non ostenderet solis motum, scienter erraret; at malè supponit nos dicere, quod eligi possit pro regula opinio indifferens ad verum, & falsum; immò quodcumque directum pro regula operationis eligatur, eligitur, quia idem iudicium directum probabile putatur verum; & quod omittitur, omittitur, quia tunc putatur falsum. Alter his argumentis

P. Teril. occurrit P. Teril. *qn. 49. per totam de Reg. mor.* cuius responsum est verum putem, mihi tamen mea magis placet, quia expeditior.

N. 268. Oppones 11. ex Palanco, qui *est qn. 33. n. 6.* rectè doceat, quod ad honestè formaliter operandum necessaria sit aliqua certitudo de honestate objectivà operis eligendi, quæ certitudo, ait n. 8. satis est, ut sit moralis, aut probabilis aliquando fallibilis; attamen *num. 10.* simul docet, quod hæc moralis, seu probabilis certitudo haberi non possit, quoties aequè probabile est opus esse verum, ac esse licitum; sed tantum quando in solidum, seu unice probabile est, aut lon-

gè probabilius est licitum esse, quam illicitum. Ratio est; quia moralis, seu probabilis certitudo de honestate operis unice habetur, quando motiva magis inclinant in honestatem, quam in operis inhonestatem: ergo ea probabilis certitudo solum haberi potest, quando operanti est unice probabile, aut longè probabilius opus esse honestum, quam inhonestum.

Sed contra 1. quia licet verum sit, quod N. aliqua certitudo necessaria sit ad honestè formaliter operandum, nempe certitudo de honestate formali operis eligendi, quæ certitudo satis est, ut sit moralis; falsum tamen est, quod necessaria sit aliqua certitudo de honestate objectivà; immò hæc in incertis implicat, nisi quis velit omnia sibi incerta, esse sibi objectivè certa. Secundo, quia falsum etiam est, quod moralis certitudo de honestate formali haberi non possit nisi per iudicium probabilis; nam ea certitudo moralis, seu prudentis ad non peccatum adhesionis inest cuique iudicio prudenti: ergo cum, per me, omne iudicium practicum certò probabile sit prudens, eo ipso illi inest certitudo de non peccato formali.

SECTIO VII.

Aliquæ illationes.

SUMMARIUM.

Non est impossibile, etsi non sit necessarium iudicium reflexum certum, n. 270.
Nulla repugnantia in hoc, quod opinio sit tantum probabilis, & dictamen de licito usu sit certum, n. 271.
Dictamen reflexum non dat certitudinem opinioni probabilis, dat huius usui, n. 272.
Opinio de licito usu minus probabilis videtur certa, à n. 274. ad 277.
Non tantum dantur prima principia ex terminis evidentiis, quæ non possunt probari, sed etiam principia immediate ex se probabilis, quæ non possunt, nec debent probari. Tale est, qui certò prudenter agit, non peccat &c. n. 276.
Nostra sententia de licito usu est saltem ipsi Probabilistis moraliter certa, n. 277.
Immo etsi hoc negetur, ipsa certò probabilis est exercitè certa de non peccato, ib.
Ut vitetur difficultas de necessitate iudicii reflexi certi; & de repugnantia ut directum probabile sit certum, melius est appellare ad reflexum certum de objectivà probabilitate, quam vel ad solum directum probabile, vel ad hoc ut unum certò reflexo de licito usu, & sequela iudicii directi certò probabilis, ib.
 Omnis

Omnia certò probabilis subjektivè est regula im-
mediata, n. 278.

Et est semper practice vera, n. 279.

Est evidens implicare, ut peccet sequens certò
probabilem, n. 280, 281, 282.

Falsum quod ait Caram. quòd id quod certificat
conscientiam non sit probabilis, sed sola non
certitudo opinionis opposita, n. 283.

N. 270. **E**X dictis inferi. plerisque Anti-Probabilistas impugnare Probabilistas ex eo quòd reflexio supra ipsam probabilitatem impossibilis sit ad formandum certum de non peccato judicium. Sed, ut ostendi *fest. 1. & 2.* falluntur; esto enim illud judicium reflexum certum non sit necessarium, ut sim certus de non peccato, attamen non repugnat, ut sit certum certitudine respectivà seu respectu Probabilistarum. Si enim Probabilioritis quælibet propria probabilior est illis respectivè certa, cur non sententia affirmans licitum certò probabilis usum esse possit Probabilistas certa; tantò magis, quòd nulla opinio particularis probabilior, adeoque Probabilioritis moraliter certa, habeat tot fundamenta, quot sententia stans pro licito usu certò probabilium? Nam, ut rectè P. Card. *tom. 3. d. 56. à n. 187.* hæc duæ propositiones, *Licet uti omni certò probabili, sed opinio docens licitam die festo picturam est certò probabilis*, sunt certæ saltem moraliter: Minor, quia eam opinionem de picturà die festo suppono certò probabilem: Maior, ob omnes rationes, quibus probatus est licitus ejusque opinionis certò probabilis usus: ergo hæc consequentia, *Licet uti hac opinione, seu pingere die festo*, est etiam certa, immò, juxta Probabilistas Reflexistas, est conscientie dictamen; etsi ego negaverim esse ultimum conscientie dictamen, cum superfluum sit hoc judicium reflexum, ut licitè pingam.

N. 271. Confirmat P. Card. præter ea, quæ ego dedi *fest. 1.* quia nulla est repugnantia in P. Card. hoc, quòd opinio sit tantum probabilis, & dictamen de eà sequendà sit certum, ut passim docent P. Elizal. M. Merc. & alii Anti-Probabilistæ, qui hoc ostendunt tum in subdito obediente Superiori aliquid purè probabile præcipienti, & tamen subditus est certus se non peccare; tum in sequente opinionem purè probabilem D. Thom. & tamen format judicium certum de non peccato reflexum: ergo hæc consequentia, *Licet hanc sequi*, potest esse certa, esto certum non sit, quòd liceat pictura die festo.

N. 272. Addit P. Card. *num. 212.* aliud esse, quòd dictamen reflexum det certitudinem usui
Tom. III.

opinionis probabilis, aliud, quòd det illam ipsi opinioni probabili. Illud est verum, quia deducitur ex duplici præmissa certà sibi, *Licet uti quælibet practica certò probabili, sed opinio docens licitum pingere die festo est talis*, ergo licet uti opinione docente licitum pingere die festo; quæ conclusio est ipsum dictamen reflexum certum, quia utraque ejus præmissa est certa. Hoc est falsum, nec ullus Probabilista hoc docet; potest enim propositio directa esse probabilis, & reflexa esse certa, ut patet ex dictis.

Dices certum non esse, quòd liceat uti N. quælibet practica certò probabili: ergo illud 273. judicium reflexum, *Licet uti opinione probabili docente licitam die festo picturam*, non est certum. Rursus si non est certa universalis, *Licet uti quælibet probabili*, multò minùs certa erit particularis, *Licet hæc uti*; & multò minùs erit certus, qui habet hoc judicium, à S. Do. *Licet pingere die festo.* Ita M. Jacob. à S. Do. minic.

Sed contra, ait P. Card. *n. 233.* Etsi plures pietate, & doctrinà illustres negent esse 274. certum, immò esse verum, quòd liceat usus P. Card. cujusque probabilis, attamen eorum auctoritas contra certitudinem deductam ex principiis intrinsecis, ut sunt omnes rationes, quibus licitum probavimus probabilitatum usum, nihil probat. Subdit paucos esse, qui judicent standum semper pro lege contra libertatem; sunt enim tantum Synichius, M. Baro, M. Merc. & alii tres; similiter pauci sunt stantes pro præcepto eligendi probabiliorem, si conferantur cum oppositis. Addit eos ipsos Anti-Probabilistas non intelligere perfectè nostram mentem, & plura impugnare, quæ nos non negamus; Scriptor autem ignorans, & impugnans quod nescit, non est audiendus: hoc autem suadet Catalogus malarum illationum, quas dedi *d. 11.* quibus nos uti putant Anti-Probabilistæ. In formà dico, quòd hoc antecedens, *Licet uti quælibet practica certò probabili*, sit certum respectu Probabilistarum; dari enim certitudines respectivas est manifestum. Ad additum dico, quòd si universalis non est certa, nec certa est particularis sub eà contenta eo genere certitudinis; universalis tamen est certa, ut dixi, ipsis Probabilistis.

Deinde do non esse certum hoc antecedens, *Licet uti quælibet practica certò probabili*, certitudine, inquam, veritatis speculativæ; nego tamen opinionem docentem licere picturam die festo, quam suppono certò probabilem, non esse certam certitudine prudentis ad non peccatum adhæSIONIS, etsi

M iij non

non sit certa certitudine logicæ conformi-
tatis sui cum objecto.

N. Scio, quod P. Teril. *quæ* 16. de Reg. mor.
276. velit nostram de licito usu cuiusvis practi-
P. Teril. cæ certò probabilis sententiam, non tantum

esse certam, quin esse inexpugnabilem; quod
etfi Adversarii ad hæc audita risuri sint, hoc
non probat, ait *quæ* 17. nos dicere falsum; eo
modo, quo quia Janseniste, auditis quæ de
ignorantiâ invincibili dicunt Anti-Probabi-
listæ, & nos, rideant; & ex eo quia Hete-
rodoxi rideant ea, quæ Orthodoxi dicunt
de credibilitate unicæ fidei Catholica, & ea
negent; non inde sit verum non esse, quod
sententia de ignorantia invincibili, & de
obligatione amplectendi fidem Romanam
non sit inexpugnabilis. Idem inquit in no-
stro casu dicendum: ut enim Janseniste, &

Heterodoxi nostra argumenta non vident,
vel quia ea non ponderant, vel ex affectu in
partem oppositam inclinato, vel ex passione
mentem cecante, ita accidit Anti-Probabi-
listis, qui si nostra argumenta ritè conside-
rarent, illicò veritatem viderent. Sed demus
nostram de licito cuiusvis certò probabilis
usu sententiam non esse certam; certum ta-
men est, ait P. Teril. *num.* 16. quòd sit evi-
denter, & certò probabilis intransitivè, &

per se formaliter; claritas autem, aut certa-
tudo ipsi iudicio certò probabili intrinseca
certificat exercitè ipsum operantem de bonâ
operatione, nec est necessarius, vel processus
in infinitum, qui implicat; vel aliud judi-
cium certum, aut evidens reflexum, pro-
bans certò probabilitatem iudicii directi,
nam, ut notavimus in *tract. de Fide*, non tan-
tùm dantur prima principia ex terminis, seu
immediatè evidentia, quæ non egent, nec
possunt ulterius probari; sed etiam dantur
principia immediatè ex se probabilia, quæ
nec possunt, nec debent ulterius probari,
qualia sunt, quòd qui prudèter operatur, non
peccat; qui sequitur consilium prudens, non
peccat; quòd nemo tenetur lege naturali ad
probabilius, sicut nemo ad perfectius; hæc
enim principia sunt saltem immediatè pro-
babilia, si non sunt immediatè evidentia.

N. Ecce 1. sententiam de licito usu esse sal-
tem respectivè certam, seu ipsis Probabili-
277. stis. Ecce 2. quòd adhuc negato, quòd ea sit
certa iisdem, non sit, quòd ipsa opinio parti-
cularis, ex gr. *Licet pingere*, non sit forma-
liter per se certa de non peccato formali;
certificat enim exercitè ipsum operantem de
bonâ operatione eo ipso, quòd cognoscatur
ut certò probabilis. Ecce 3. quòd ut vite-
mus difficultatem inter Reflexistas, & non
Reflexistas, illos obligantes ad iudicium re-

flexum supra licitum probabilis, aut pro-
babilioris usum, ut habeatur certitudo de
non peccato formali; hos rejicientes tam-
quam superfluum hoc iudicium reflexum
certum, immò impugnant ejus certitudi-
nem, & asserentes impossibilem; ecce, in-
quam, ut hanc difficultatem vitemus, dice-
mus melius esse formare iudicium reflexum
de probabilitate, quòd est, & semper esse
debet certum, quàm niti directo; quodli-
bet enim directum, etfi probabilius, est in-
certum, nisi ejus certitudo exponatur ut à
nobis: rursus quodlibet reflexum supra li-
citum usum cuiusvis probabilis, aut proba-
bibilioris potest ad summum esse respectivè
ad suos Patrones certum; non autem abso-
lutè omnibus; nam Probabilioriste non
tantum negant, quòd hoc iudicium reflexum,
Licet sequi omnem certò probabilem, sit
certum, quin negant esse verum: similiter
omnes Tutoriste hoc iudicium, *Licet sequi
omne probabilius*, non tantum negant esse
certum, quin esse verum: ergo certitudo
absoluta hujus iudicii reflexi, *Licet sequi
omne probabile, aut probabilius*, non datur.

Infer 2. juxta nos omnem practicam live N;
magis, five minùs, five æquè, certò tamen
probabilem, esse regulam immediatam, &
formalem operis eliciendi, adeoque esse ul-
timum conscientia dictamen; iudicium au-
tem reflexum supra licitum cuiusvis proba-
bilis, aut probabilioris usum esse regulam
immediatam utrius liciti cuiusvis probabilis,
aut probabilioris, nec esse ultimum dicta-
men.

Infer 3. quòd licet quilibet practice pro-
babilis, aut probabilior, aut probabilissima;
279. immò moraliter certa, possit esse in repre-
sentando falsa, semper tamen est practice
vera, ita ut eam sequens non possit peccare.
Ratio est; quia omnis bona fides de non
peccato excusat semper à peccato, immò
repugnat, ut sequens illud iudicium, five
magis, five minùs, certò tamen probabile de
non peccato, peccet: ergo licet opinio pra-
ctice probabilis, immò moraliter certa pos-
sit esse speculative falsa, quatenus potest
repræsentare ut licitum, quod in se est illi-
citurum; est tamen semper practice vera, quia
se, & opus, quod dirigit, conformat primis
regulis morum: ex gr. hoc ultimum di-
ctamen, *Licet pingere die festo*, esto esse pos-
sibile, quatenus falsum esse
sit speculative falsum, quatenus falsum esse
potest, quòd liceat pictura; est tamen pra-
ctice verum, quatenus idem dictamen est
conforme his regulis morum: Quod non
est certò veritum, immò est certò probabi-
liter, aut probabilius non veritum, non est
veritum.

veritum, pictura die festo talis apparet, ergo non est verita, ergo non est peccatum: Quod ratio certò probabilis, aut probabilior dictat licere, est licitum, sed ratio certò probabilis, aut probabilior dictat picturam licere die festo, ergo hæc die festo licet.

N. 280. Infer 4. non tantum esse verum, & certum, sed esse reflexè metaphysicè evidens, quod sequens opinionem practicam certò probabilem, aut speculativè probabiliorem, nec peccet, nec peccare possit. Ratio est: quia hæc consequentia, *Ergo sequens opinionem practicam certò probabilem, aut speculativè probabiliorem non peccat, nec potest peccare*, deducitur ex his præmissis metaphysicè evidentibus: *Ille non peccat, nec potest peccare, qui sequitur prudens, aut prudentius conscientia dictamen: sed sequens opinionem practicam certò probabiliorem, aut probabilem, etsi minus, sibi oppositâ, sequitur dictamen conscientia prudens, aut prudentius*; ergo eam sequens, nec peccat, nec potest peccare. Maior est metaphysicè evidens; est enim primum Ethicæ principium per se notum. Minor etiam est metaphysicè evidens, nam est ipsissima opinio- nis practicæ certò probabilis, aut probabili- oris definitio, cuius nomine venit iudicium prudens, aut prudentius de re operabili: ergo etiam consequentia est metaphysicè evi- dens.

N. 281. Confirmo 1. hæc ratione metaphysicè evi- denti: *Ille non peccat, nec potest peccare, qui caret prærequisito necessario ad potentiam pec- candi*; quæ maior est metaphysicè evidens: sed habens opinionem certò practicè proba- bilem de non peccato caret tum iudicio de peccato, tum apprehensione obligatoriè re- trahente à peccato, nam ut ea apprehensio obligatoriè retrahat à peccato, debet esse di- visa à iudicio prudenter dictante, tale opus non esse peccatum: ergo habens opinionem certò practicè probabilem, nec peccat, nec potest peccare.

N. 282. Confirmo 2. argumento evidenti, quod trahit Caram. in *Dialexi pag. mihi 339. ex Illust. Stephano Spinulâ in Opusc. de liberâ, & prudenti agibilium electione in Adoralibus pag. 23.* Vel intellectus est certus de hone- state materiæ hic, & nunc eligendæ, & tunc evidens est, quod sit certus de honestate ele- ctionis; ea enim electio est certò honesta,

cujus materia est certò honesta: vel intel- ctus probabiliter tantum cognoscit hone- statem materiæ? & tunc adhuc est certus de honestate electionis; ea enim electio est hic, & nunc certò honesta, cuius materia, quan- tum fieri potest, cognoscitur hic, & nunc ut honesta; ergo nullum est dubium de ejus honestate: sed opinio probabilis de hone- state materiæ est cognitio sufficientissima; evidens enim vix aliquando est possibilis, nec Deus vult impossibilia: ergo electio ei conformis erit honesta, & sine peccato: er- go cum opinione probabili de honestate ma- teriæ, immò de materiali honestate electio- nis, nulla potest manere formido de formali honestate electionis: ergo opinio probabilis de honestate materiali objecti, immò ele- ctionis nullam habere potest formidinem de honestate formali electionis: potest quidem esse incerta de honestate materiali objecti, & electionis; numquam tamen de honestate formali electionis: ea enim opinio probabi- lis dictat hic, & nunc electionem esse forma- liter honestam; & huic iudicio non potest subesse fallum. Hæc Caram. ex Spinulâ.

Infer 5. falsum esse quod docet Caram. N. tom. 4. in suâ *Dialexi a n. 190. pag. mihi 117. 283.* nempe quod ratio formalis reddens consci- entias in praxi securas, non sit certitudo, aut maior, aut equalis, aut minor probabilitas sententiæ, quam sustinemus, sed sit mera contrariæ opinionis non certitudo. Falsum, inquam 1. quia supponit, quod quoties una ex contradictoriis est probabilis, etiam altera talis sit; quod latè rejeci d. 4. Secundo, etsi daretur utramque contradictoriam semper esse probabilem, attamen, quod me directè movet ad assensum opinionis meæ, non est non certitudo oppositæ; nam non certitudo oppositæ est negatio impedimenti prære- quisita, ut possim meæ opinioni assentiri: quo modo ratio formalis, & causalis motus pedis non est negatio catenæ, seu impedi- menti, sed ipsa potentia motiva est causa; & ipse motus est ipsa ratio formalis motus. Quod ergo conscientiam reddit in praxi se- curam est ipsum iudicium prudens insitum formaliter, & intransitivè cuique opinioni certò probabili; vel est iudicium certum de possessione libertatis, quoties lex est dubia, seu non est certa. Sed de hoc infra.